

ГОЛОД 1946-1947 РР. НА ІЗМАЇЛЬЩИНІ КРИЗЬ ПРИЗМУ ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТІВ

Віра Церковна

канд. іст. наук, доцент,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

(Ізмаїл, Україна)

Надзвичайно важким і трагічним для українського народу було ХХ ст., сповнене такими випробуваннями, як революції, війни, голодомори. Останнім із них був повоєнний голод 1946-1947 рр., який у радянській історіографії замовчувався. Незважаючи на колосальну увагу до теми голодоморів, в українській історії проблема дослідження й об'єктивної оцінки голоду 1946-1947 рр. залишається актуальною та дискусійною, недостатньо вивченою на регіональному рівні. Окремі аспекти цієї проблеми розглядалися в роботах О. Бажана, І. Біласа, О. Веселової, К. Горбунова, В. Даниленка, В. Калініченка, В. Марочко, О. Мовчан, В. Сергійчука, Ю. Шаповала, В. Щербатюка. Зусиллями вітчизняних дослідників доведено штучність голодомору, особливості діяльності репресивно-карального апарату в роки голоду, форми спротиву політиці влади на селі, економічні, етнонаціональні та демографічні наслідки голоду 1946-1947 рр. Потребують вивчення проблеми його перебігу на регіональному рівні із залученням документів і матеріалів місцевих архівів, регіональної преси, спогадів свідків тих подій.

В офіційних документах партійних і радянських регіональних органів влади, датованих 1946-1947 рр., прямих свідчень про голод та недоїдання, смерті громадян від голоду та хвороб не йдеться. Проте саме через владну вертикаль до виконання парторганізацій колгоспів і сільських рад, райкомів і райвиконкомів, обкомів та облвиконкомів доводилися законодавчо-директивні приписи Центру. Регіональні органи повинні були звітувати перед ЦК КП(б)У і Радою Міністрів УРСР, які, у свою чергу, звітували перед вищою владою СРСР про виконання постанов центральної влади. Система тотального контролю і примусу забезпечувала виконання всіх директив. Перелік питань, що стояли на порядку денному керівних обласних партійних і радянських органів влади Ізмаїльської області у період 1946-1947 рр., надзвичайно широкий. Їх аналіз дозволяє виокремити те коло проблем, які пов'язані з голодом і потребували нагального розв'язання на місцях, виконання директив і настанов центру в умовах партійно-бюрократичної системи.

Основним завданням статті є дослідження голодомору 1946-1947 рр. в Ізмаїльській області УРСР крізь призму документів обласних органів влади, що зберігаються в Ізмаїльському архіві.

Голодом 1946-1947 рр. було охоплено 18 із 25 областей [1, с. 210]. Більшість українських істориків вважають, що ці трагічні події забрали життя близько 1 мільйона людей [5, с. 173]. Особливо важким був голод у Чернівецькій та Ізмаїльській областях, приєднаних до УРСР напередодні війни.

Основними причинами повоєнного голоду, на думку вітчизняних науковців, є репресивна державна політика господарювання; завищені й необґрунтовані плани виробництва у сільському господарстві та хлібозаготівель; великий податковий тягар; недостатній рівень фінансового, матеріально-

технічного і кадрового забезпечення; низька культура агротехніки. Серед чинників об'єктивного характеру вчені називають наслідки Другої світової війни та посуху 1946 р.

Сильна посуха і зима з малою кількістю снігу в 1946 р. зумовили загибель близько 350 тис. посівів зернових культур на колгоспних полях. Це спричинило недорід, урожайність зернових і пропашних культур була дуже низькою: в Україні вона становила 3,8 ц з 1 га, а в колгоспах Ізмаїльської області – 1 ц з гектара [3, с. 182-183]. Але бездошів'я, як зазначають вітчизняні дослідники, охопило не всі області однаково. Голоду можна було уникнути шляхом розумного, пропорційного розподілу всього врожаю.

Майже на кожному засіданні виконавчого комітету Ізмаїльської обласної ради депутатів трудящих та обкому КП(б)У розглядалося питання про додаткові заходи в боротьбі із посухою. В постановах рекомендувалося головам колгоспів і радгоспів підняти все населення для боротьби за врожай і провести додаткові роботи – прополку всіх посівів, полив овочів і картоплі, будівництво колодязів і гребель для затримки джерельної води, ремонт ставків для затримки опадів [6, арк. 174-175].

Основним чинником, що призвів до голоду 1946-1947 рр., безумовно, була репресивна державна політика хлібозаготівель. Постанови ЦК ВКП(б) та Ради Міністрів СРСР за підписом Й. Сталіна мали силу закону, виконання якого не обговорювалося. Для України, постраждалої від посухи й недороду, було затверджено непосильний план – 340 млн. пудів, який пізніше доведено до 362 млн. 750 тис. пудів зерна [3, с. 185].

Питання про реалізацію плану хлібозаготівель обговорювалося чи не на кожному засіданні виконавчого комітету Ізмаїльської обласної ради депутатів трудящих та обкому КП(б)У із прийняттям відповідних рішень для «успішного проведення» хлібозаготівельних кампаній.

Так, з метою «безумовного» виконання плану хлібозаготівлі та ліквідації недоїмок з хлібопостачання у зв'язку з низькою врожайністю зернових культур у 1945 р. постановою Ізмаїльського обласного виконавчого комітету і бюро обкому КП(б)У «Про план постачання хліба у фонд Червоної Армії» дозволялося зменшити план поставок хліба у фонд Червоної Армії в кількості 1 670 тонн. Голови райвиконкомів, секретарі райкомів партії та районні уповноважені заготівель мали провести відповідну «масово-політичну» роботу для забезпечення повного виконання плану хлібозаготівлі до 10 лютого 1946 р. [6, арк. 21].

Згідно з постановою «Про державний план хлібозаготівель на 1946 р. для колгоспів і селянських господарств області» було вирішено прийняти до «неухильного виконання» план обсягом 530 тис. пудів, затверджено його обсяги для районів і графіки виконання за «п'ятиденки», а також направити в райони області уповноважених для надання «практичної допомоги» [6, арк. 419].

Результати тотальної хлібозаготівлі мали жахливі наслідки, голодування людей набувало все більших масштабів. Проте це не зупинило центральне керівництво. Така ж політика продовжувалася до кінця 1946 р. й у 1947 р., здійснювався постійний контроль. Наприклад, наприкінці червня 1947 р. питання про хід збирання і здачі державі врожаю зернових культур радгоспами Ізмаїльського тресту розглядалося Радою Міністрів УРСР. У постанові вказувалося на незадовільні темпи заготівель порівняно з колгоспно-селянським

сектором області. Причину невиконання держпоставок партійна влада вбачала не в об'єктивних причинах, а в тому, що облвиконком не втримав керівництво радгоспами у своїх руках. Висувалася вимога здійснювати більш жорсткий щоденний контроль за роботою техніки і людей, забезпечити вчасне закінчення збору врожаю та не допускати виявів «легковажності й самопливу» в справі задачі державі зерна [6, арк. 74-76].

Привертає увагу рішення обласного керівництва від 15 вересня 1947 р. про виконання постанови ЦК КП(б)У і Ради Міністрів УРСР «Про заходи щодо виконання директиви товариша Й. Сталіна для збільшення хлібозаготівель по Україні», яке потрібно було довести до відома райкомів КП(б)У та виконкомів. Районні й місцеві органи влади мали організувати щоденний вивіз зерна. Додатково в райони й радгоспи потрібно було направити 80 осіб функціонерів з обласних центрів м. Ізмаїл і м. Білгород-Дністровський. У відстаючі Болградський, Новоіванівський, Старокозацький, Суворівський, Татарбунарський, Тузлівський райони, які не виконали плани задачі зерна державі, потрібно було командирувати членів бюро обкому КП(б)У та президії облвиконкому. Причину невиконання поставок центр бачив не в об'єктивних чинниках, а у безвідповідальному, несумлінному ставленні до своїх обов'язків партійних і радянських органів на місцях. Зазначалося, що районне керівництво має організувати перевірку пунктів прийому зерна, забезпечити охорону при зберіганні та транспортуванні зерна, вивозити його прямо з полів і на кожен вантажівку «посадити комсомольця для правильного використання автомашин». Відповідальність за виконання всіх цих ухвал покладалася на районних керівників, будь-які помилки, недопрацювання, відсутність організованості й наполегливості у справі виконання плану держпоставок мала кваліфікуватися як «антидержавна поведінка» [9, арк. 83-85]. Більше того, звітуючи Й. Сталіну, М. Хрущов і Л. Каганович у листі від 17 вересня 1947 р. писали, що «абсолютно вірно» у директиві «вождя народів» названо Вінницьку, Кам'янець-Подільську, Миколаївську, Ізмаїльську й Чернівецьку області, які «погано проводять хлібозаготівлі» [3, с. 192].

За вересень-жовтень 1947 р. Ізмаїльський облвиконком видав декілька постанов про посилення темпів хлібозаготівель для колгоспів та радгоспів, з цією метою були розроблені п'ятиденні та щоденні плани для кожного району і визначено остаточний термін заготівлі зерна – 1 листопада 1947 р. в обсязі 56 160 тонн [9, арк. 61, 69, 81-82].

Постановою Ради Міністрів УРСР та ЦК КП(б)У «Про план хлібозаготівель в Ізмаїльській області» встановлювався остаточний план хлібозаготівель із врожаю 1947 р. в обсязі 4 272 тис. пудів. Ізмаїльському облвиконкому й обкому КП(б)У необхідно було здійснити заходи для поставок зерна за пільговою програмою колгоспами й радгоспами, які не виконали попередніх планів, та погасити заборгованість, відтерміновану до 1948 р. [8, арк. 102].

Влітку 1947 р. черговою директивою обласні органи на основі рішень Ради Міністрів УРСР та ЦК КП(б)У довели до відома райвиконкомів і райкомів додаткові завдання задачі хліба державі, щоб не тільки виконати, але й перевиконати план у цілому. Виконання підвищених планів, на думку керівних органів, могло здійснюватися шляхом дострокового погашення заборгованості за

минулі роки, повернення позик, авансом за рахунок натуроплати під урожай майбутнього року [10, арк. 126].

Застосовуючи командно-адміністративні методи хлібозаготівель, партійне керівництво не відмовлялося від пропагандистсько-ідеологічних заходів. Одна з постанов облвиконкому й обкому КП(б)У присвячена організації 5 жовтня 1947 р. недільника збору кукурудзи й масової здачі її державі. Редактору газети «Придунайська правда» було рекомендовано широко висвітлити цю подію на сторінках часопису [9, арк. 131-132].

Крім непосильних планів хлібозаготівель, селяни за рахунок підсобних господарств повинні були сплачувати податок на землю, постачати державі різну сільськогосподарську продукцію (м'ясо, молоко, яйця, овочі, шерсть тощо). Незважаючи на посуху та голод, обсяги постачання продовольства з присадибних ділянок не зменшували. Виконуючи директиви центральних органів, обласне керівництво неодноразово обговорювало це питання й ухвалювало відповідні рішення, про що свідчать постанови облвиконкому Ізмаїльської області. Так, у вересні 1947 р., коли голод набув надзвичайного поширення, радянське та партійне керівництво області на виконання рішень вищого начальства ухвалило й довело до відома районів постанову «Про державний план заготівлі овочів із врожаю 1947 р.». Значна увага звертається на важливість заготовки овочів для постачання «особливих споживачів і населення міст» [9, арк. 46-47]. Це в той час, як у селах лютував голод. Єдиною поступкою був дозвіл колгоспам і селянським господарствам здавати державі в рахунок обов'язкового плану замість овочів іншу сільськогосподарську продукцію.

Становище й хід заготівлі молока також були на контролі обласного керівництва. У відповідній постанові «Про хід заготівлі молока» від 9 вересня 1947 р. зазначалося, що план не виконується. Особливо незадовільні показники спостерігались у Суворовському (34,3% від річного плану), Болградському (41,6%), Тузлівському (53,%), Кілійському (53,9%) та Бородинському (54,3%) районах. Місцеве керівництво звинувачували у безвідповідальності та «примиренстві до саботажників» постачання молока державі. Погашення заборгованості необхідно було здійснити за рахунок поставок молока, масла, сала-шпик, свинячого й баранячого топленого сала [10, арк. 88-89].

Обов'язковими планами заготівлі були охоплені рибальські колгоспи Ізмаїльської області. Своїм цинізмом вражає резолюція облвиконкому і обкому КП(б)У від 24 квітня 1947 р. про незадовільний стан вилову і здачі риби. В документі зазначено, що не всі рибалки виходять на ловлю, не повністю використовуються знаряддя ловлі, педантично, до кілограма, вказано кількість виловленої і зданої на приймальні пункти риби. Проте жодного слова ми не знаходимо про причини такого становища. Поряд з цим детально описано факти розкрадання риби, яка є «соціалістичною власністю». Наприклад, приймальника Вилковського рибозаводу було затримано з 12 кілограмами дунайського оселедця. Подібні випадки, як зафіксовано в постанові, часто траплялися в інших риболовецьких колгоспах. Винуватцями такого становища названо місцевих радянських і партійних керівників, які «не керували», «не організували», «не роз'яснювали», «не контролювали», а «покровительствували розкрадачам і дезорганізаторам праці» [11, арк. 151-157].

Як свідчать офіційні постанови обласного керівництва, у 1946-1947 рр. в Ізмаїльській області було багато недоїмок і недоплат, а вимагання сплати важких

податків стало нормою. Практично всі ухвали цього періоду містять пункти про покарання селян, починаючи від штрафів і закінчуючи судовими переслідуваннями. За влучним висловом вітчизняної дослідниці О. Веселової, післявоєнний голод в Україні був «величезною репресивною акцією держави проти населення» [3, с. 216].

Формою репресивного тиску на населення була заборона колгоспам, колгоспникам і одноосібним господарствам продавати на ринку хліб до завершення планів хлібопостачання державі, впроваджена постановою Ради Міністрів СРСР у липні 1946 р. На виконання цієї ухвали невдовзі було прийняте рішення Ізмаїльського облвиконкому «Про заборону торгівлі хлібом і соняшником до виконання плану заготівлі хліба і соняшника». Порушникам на перший раз загрожував штраф до 300 руб., а наступного разу – притягнення до судової відповідальності [12, арк. 32-33]. Рішення облвиконкому від 8 липня 1947 р. продовжили дію цього документа в Ізмаїльській області [13, арк. 30-31].

Поступово регіональне й вище керівництво почало розуміти масштаби поширення голоду та його наслідки. З'явилися звернення до Ради Міністрів УРСР та секретарів ЦК КП(б)У про надання постраждалим від посухи і голоду областям продовольчої допомоги. Дуже незначна, враховуючи трагічність подій, допомога була виділена у грудні 1946 р. Колгоспам УРСР надали продовольчу позику в обсязі 40 тис. зерна на умовах повернення з врожаю 1947 р. та 5 тис. макухи з маслозаводів Міністерства харчової промисловості [3, с. 234]. Проте необхідної допомоги, незважаючи на прохання навіть М. Хрущова, Україна не отримала.

У 1947 р. становище ще більше ускладнилося. Йдеться про неможливість не лише хлібозаготівель, але й організації весняно-польових робіт, посівної компанії під хлібозаготівлі вже голодного 1947 р. Поширення набула практика насінневих, фуражних і продовольчих позик. Склалася парадоксальна ситуація. Українське село, яке вирощувало і поставляло зерно та іншу сільськогосподарську продукцію, розпоряджатися ними не могло, отримувало дуже «завуальовану» допомогу. Позики надавалися за умови повернення з нового врожаю з 10%-м нарахуванням на кожні 100 ц зерна. Щоб пересіяти посіви озимих культур у червні 1946 р., господарствам області було виділено 250 тонн насінневої позики [6, с. 224]. Постановою облвиконкому від 29 серпня 1946 р. колгоспам і одноосібним господарствам Ізмаїльщини було дозволено відпустити насінневу позику в розмірі 12950 тонн озимої пшениці та 3 050 тонн жита [6, с. 475-476].

Постанови облвиконкому свідчать, що господарства отримували насінневі позики й у 1947 р. Так, у лютому для підготовки до весняної сівки селяни колгоспів, радгоспів і одноосібних господарств області отримали 50 000 ц кукурудзи, 30 000 ц ярої пшениці, 2 000 ц проса і 1 000 ц бобових культур; у квітні – 600 ц соняшника, 880 ц ярого рапсу, 327 ц гірчиці, 218 ц рицини, 600 ц сої [11, арк. 30-31, 83, 89]. Незважаючи на постанову центрального уряду «Про забезпечення колгоспів власним насінням», його катастрофічно не вистачало, колгоспи продовжували брати позики.

Надзвичайно селянам бракувало фуражу у зв'язку із загибеллю від голоду худоби. Після дозволу Й. Сталіна було прийнято рішення про надання колгоспам Ізмаїльської області у травні 1946 р. 150 тонн фуражної позики на таких же умовах, що й насінневої [6, с. 195].

Ізмаїльський облвиконком і Бюро обкому КП(б)У ухвалили кілька постанов, якими дозволялося надавати продовольчі позики колгоспам, радгоспам та одноосібним господарствам на умовах повернення з урожаю 1947 р. з нарахуванням 2 ц на кожні 100 ц відпущеної позики. В одній із ухвал «Про розподіл продовольчої позики колгоспам для Ізмаїльської області для надання допомоги гостро потребуючим колгоспникам» уже знаходимо констатацію фактів, що в «деяких колгоспах колгоспники відчують гостру нестачу в харчуванні і навіть мають місце випадки захворювання колгоспників на підставі недоїдання». Їм надавалася позика на умовах нарахування 1 ц на кожні 10 ц позики [11, арк. 41]. Одним із рішень облвиконком зобов'язував колгоспи, які отримали позику, самим переробити зерно на муку, організувати випікання та надавати допомогу готовим хлібом із розрахунку: працюючим на польових роботах – до 400 грамів; працюючим у колгоспах на інших роботах – до 250 грамів; дітям і непрацездатним членам сімей – 200 грамів хліба на день [11, арк. 48].

Найбільш гостро стояла проблема продовольства. Лише у 1947 р., після прохань керівництва України, для організації харчування населення було виділено 140 млн. крб. [3, с. 236]. Постановою від 1947 р. «Про організацію харчування для особливо потребуючого населення Ізмаїльської області» було вирішено відкрити у селах області до 20 січня 1947 р. мінімум 200 їдалень для харчування 80 тис. осіб, з 1 квітня – розширити мережу їдалень для харчування до 195 тис. осіб [11, арк. 17].

Ці заходи були необхідні, але запізнili. Щоб урятувати всіх людей від голоду і хвороб, допомогу та харчування необхідно було організувати з початку 1946 р. Через недоїдання та голод набувають масштабного характеру дистрофія, висипний і зворотний тиф та інші хвороби. Перші захворювання дистрофією були зареєстровані в серпні 1946 р. в Ізмаїльській області [1, с. 154]. Секретар обкому КП(б)У С. Тарасов у лютому 1947 р. доповідав М. Хрущову, що, за даними облздороввідділу, в області вже померло від виснаження 1 418 осіб та мають місце випадки людоїдства [1, с. 156]. На 1 червня 1947 р. вже було зафіксовано 52 тис. 447 хворих на дистрофію сільських мешканців [3, с. 206]. Зважаючи на те, що до лютого 1947 р. статистика захворювань на дистрофію не велася, це страшні цифри, за якими тисячі життів. Місцева влада, займаючись підготовкою виборів до Верховної Ради УРСР, змушена була все ж реагувати. У постанові обласного виконавчого комітету і бюро обкому КП(б)У від 24 квітня 1947 р. «Про заходи для покращення медичного обслуговування і покращення роботи з надання продовольчої допомоги особливо потребуючому населенню» під грифом «строго секретно» викладено жахливі факти порушень і зловживань, які були досить типовими [11, арк. 142-146]. За наявності величезної кількості хворих, які потребували госпіталізації, сільські й міські лікарні не могли прийняти хворих через відсутність опалення, вони погано забезпечувалися продуктами харчування. Наприклад, були зроблені зауваження щодо формування списків дітей на отримання харчування. Старокозацький райвиконком включив до такого списку всіх дітей району – 10 344 особи замість необхідних за планом 4 450 дітей. Це свідчить про те, що держава могла надати допомогу у вигляді харчування тільки близько половині дітей району. В Арцизькому, Саратському, Суворовському, Старокозацькому районах хворі отримували лише по 200 грамів комерційного хліба. Керівники деяких медичних

закладів дозволяли «економію» державних коштів, виділених на хворого. Наприклад, у Плахтійвській лікарні Саратського району при асигнуванні державою на харчування хворого 6 руб. 70 коп. у лютому витратили 3 руб. 28 коп., у березні – 4 руб. 29 коп., у квітні – 3 руб. 95 коп. До березня 1947 р. не були розгорнуті пункти харчування у Татарбунарському районі. В деяких районах на продукти харчування сільпо допускало незаконну націнку до 30%. Зафіксовано випадки розкрадання й розбазарювання продуктів харчування. У рішеннях, окрім традиційних «звернути увагу», «зобов'язати», «здійснити перевірку», «встановити суворий контроль», «притягнути до судової відповідальності», ми знаходимо доручення не пізніше 30 квітня розгорнути понад встановлену норму на 1947 р. 800 лікарняних ліжок на два місяці для лікування хворих на дистрофію; доставити й розподілити в райони 15 тонн риб'ячого жиру; на утримання тимчасових ліжок у сільській місцевості виділити із республіканського бюджету 11 910 тис. руб.; додатково забезпечити харчове постачання 120 лікарів і 450 середніх медичних працівників.

Зростання кількості хворих спостерігається й у містах області. Про необхідність розгортання додаткових ліжок свідчить документ, який містить перелік приміщень у містах Ізмаїльської області із зазначенням потрібної додаткової кількості ліжок і кімнат [11, арк. 148].

Проте ці заходи не дозволили запобігти збільшенню кількості захворювань і смертей. До травня 1947 р. в Ізмаїльській області спостерігалось зростання рівня смертності [1, с. 159].

Малодослідженою сторінкою голоду 1946-1947 рр. залишається допомога населення західного регіону УРСР голодуючим східним областям. Багато людей зважувалися на переїзд до Західної України на постійне проживання, інші прибували для закупівлі чи обміну речей на продукти харчування, а згодом поверталися додому [4]. Поодинокі свідчення допомоги знаходимо й у матеріалах офіційних органів влади Ізмаїльської області. Так, постановою Ради Міністрів УРСР від 26 листопада 1947 р. Ізмаїльському облвиконкому було дозволено організувати заготівлю 2 000 робочих коней у Дрогобицькій, Рівненській, Волинській і Тернопільській областях. Вартість коней колгоспи повинні були оплатити шляхом акредитиву або перерахуванням відповідних сум заготівельним конторам [8, арк. 104-105]. Враховуючи потребу колгоспів Ізмаїльщини в тягловій силі, це мало покращити ситуацію. Серед рішень облвиконкому знаходимо ухвалу про розподіл 1 800 тонн харчової картоплі, яку необхідно було заготовити і відвантажити з Кам'янець-Подільської області. Цікаво, що в резолюції передбачалося обов'язкове використання 25% картоплі для комерційної торгівлі, забезпечення «контингенту, який отримував постачання за гарантованими нормами закритих закладів», для покращення харчування робітників головних галузей: промисловості, транспорту і зв'язку, а «також для харчування у селянських їдальнях» [9, арк. 91-92].

Обласне керівництво було невід'ємною ланкою командно-примусової тоталітарної системи, виконувало всі директиви і вказівки центру, захищало інтереси не людини, а держави, яка продемонструвала неспроможність врятувати власний народ від голоду і смерті. Матеріали партійних і радянських органів влади Ізмаїльської області, незважаючи на їх тенденційний, заідеологізований характер, є важливим джерелом дослідження тих трагічних

подій у регіоні, які потребують уточнень і доповнень іншими групами архівних документів.

Література:

1. Бажан О. Г. Документи про голод 1946-1947 рр. в Центральному державному архіві громадських об'єднань України / О. Г. Бажан // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: Зб. ст. – К., 2008. – Вип.13. – С. 152-160.
2. Веселова О. Голод в Україні після Другої світової Війни / О. Веселова // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвід. зб. наук. пр. –2010. – Вип. 19(2). – С. 207-213.
3. Веселова О. М. Голодомори в Україні: 1921-1923, 1932-1933, 1946-1947. Злочини проти народу / О. М. Веселова, В. І. Марочко, О. М. Мовчан. – Дрогобич : Видавнича фірма «Відродження», 2008. – 286 с.
4. Веселова О. М. Братерство: спомога населення Західної України голодуючим східних регіонів в 1946-1947 рр. / О. М. Веселова // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: Зб. ст. – К., 2008. – Вип.13. – С.80- 96.
5. Горбуров К. Є. Наслідки голодомору 1946-1947 рр. у південному регіоні України / К. Є. Горбуров // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика: Зб. ст. – К., 2008. – Вип. 13. – С. 172-178.
6. Комунальна установа «Ізмаїльський архів» (далі КУІА), ф. р-470, оп. 1, спр. 76 Постановлення обисполкома и обкома КП(б) за 1946 г., 532 арк.
7. КУІА, ф. р-470, оп. 1, спр. 6 Постановлення Совета Министров УССР за 1946 г., 146 арк.
8. КУІА, ф. р-470, оп. 1, спр. 7 Постановлення Совета Министров УССР за 1947 г., 119 арк.
9. КУІА, ф. р-470, оп. 1, спр. 119 (№1) Постановлення Исполкома Измаильского Областного Совета депутатов трудящихся и бюро Обкома КПУ по вопросам сельского хозяйства, промышленности, торговли и другим вопросам за 1947 г., 291 арк.
10. КУІА, ф. р-470, оп. 1, спр. 118 (№ 2) Постановлення Исполкома Измаильского Областного Совета депутатов трудящихся и бюро Обкома КПУ по вопросам сельского хозяйства, промышленности, торговли и другим вопросам за 1947 г., 245 арк.
11. КУІА, ф. р-470, оп. 1, спр. 117 (№ 3) Постановлення Исполкома Измаильского Областного Совета депутатов трудящихся и бюро Обкома КПУ по вопросам сельского хозяйства, промышленности, торговли и другим вопросам за 1947 г., 270 арк.
12. КУІА, ф. р-470, оп. 1, спр. 77 Обязательные постановления обисполкома за 1946 г., 77 арк.
13. КУІА, ф. р-470, оп. 1, спр. 120 (№ 4) Постановлення Исполкома Измаильского Областного Совета депутатов трудящихся по вопросам сельского хозяйства, промышленности, торговли и другим вопросам за 1947 г., 46 арк.

Vira Tserkovna. The Famine of 1946-1947 in Izmil Region through the Prism of the Regional Authorities Documents (on the Materials of Izmil Archives)

The article concerns the famine of 1946-1947 in Izmil Region through the prism of the Regional Authorities Documents stored in Izmil Archives. The author concludes that the materials of the Party and Soviet authorities, despite their biased and ideologized character is an important research source of these tragic events in the region that need corrections and additions to other groups of archival documents.

Key words: *Famine of 1946-1947, regional studies, resolutions of regional authorities, Izmil Region.*